

hold
Norge
rent

Strandrydderapporten
2018

Om Hold Norge Rent

Hold Norge Rent er en ideell forening som arbeider mot forsøpling. Foreningen skal både forebygge at avfall kommer på avveie og bidra til opprydning av avfall som er kommet på avveie.

Hold Norge Rent inviterer aktører fra offentlig, privat og frivillig sektor til å bidra til en felles dugnad mot forsøpling gjennom samarbeid og medlemskap.

Se holdnorgeent.no for mer informasjon.

Ansvarlig utgiver: Hold Norge Rent
Utgitt: Oslo, mars 2019
Redaktør: Lise Keilty Gulbransen
Tekst: Ingrid Zimmermann, Fanny Pindsle og Lise Keilty Gulbransen
Analyse: Ingrid Zimmermann
Forsidebilde: Andreas Winter
Layout: Ingvild Wollstad

Adresse: Nedre Vollgate 9, 0158 Oslo
Telefon: 40 00 14 38
E-post: post@holdnorgeent.no
Nettside: holdnorgeent.no

Styreleder: Asgeir Knudsen
Daglig leder: Lise Keilty Gulbransen

Statistisk analyse avsluttet: 17. desember 2018

Innhold

1. Sammendrag	4
2. Innledning	5
3. Strandryddesesongen i Norge	6
3.1 Før fuglene kommer	6
3.2 Strandryddeuka 2018	8
3.3 Hold høsten ren	8
3.4 Adopter en strand	8
3.5 Dugnader landet rundt	10
4. Avfallshåndtering	14
4.1 Avfallsbransjen	14
4.2 Refusjonsordningen	14
4.3 Ryddepakker	14
5. Næringslivet	16
6. Kulturlivet	18
7. Metodegrunnlag for strandrydderapporten 2018	20
7.1 Periodeavgrensning	20
7.2 Registreringsmetode	20
7.3 Datagrunnlag for analysene	21
7.4 Feilkilder i rapporten	21
8. Analyse og hovedresultater for 2018	22
8.1 Antall aksjoner og deltakere	22
8.2 Type ryddere	23
8.3 Fylkesvis fordeling av funn	23
8.4 Timeverk, vekt og meter ryddet	24
8.5 Topp 10 funn totalt	24
8.6 Materialfordeling	25
8.7 Kildefordeling	25
8.8 Kildefordeling på fylkene	25
9. Rydding i innlandet	26
9.1 Hovedresultater fra innlandet	26
9.2 Topp 10 funn	26
9.3 Materialfordeling	27
9.4 Kildefordeling	27
9.5 Testkartlegging fra Kristiansand	27
10. Rydding under vann	28
10.1 Hovedresultater fra undervannsakksjoner	28
10.2 Topp 10 funn	29
10.3 Materialfordeling	29
10.4 Kildefordeling	29
11. Forsøplede områder	30
11.1 Fylkesvis fordeling	31
12. Strandrydding i Norden	32
12.1 Prosjektet for kartlegging av de nordiske referansetrender	32
12.2 Status og aktiviteter i Norden	32
12.3 Topp 10 funn	33
12.4 Marin forsøpling i Norden	33
13. Internasjonalt arbeid	34
13.1 Kampanjer	34
13.2 Kartleggingsprotokoller og digitale verktøy	34
13.3 Topp 10 funn internasjonalt	35
13.4 Topp 5 funn i Europa	35
13.5 Profesjonell kartlegging	35

1. Sammendrag

Strandrydder rapporten 2018 preges av sterk vekst i engasjement. Nesten 6000 aksjoner ble registrert, og deltakerne nedla over 260 000 timeverk på å plukke opp nesten 3 000 tonn avfall.

Antall registrerte frivillige har økt fra 49 000 i 2017 til 143 000 i 2018.

Det ryddes ikke bare på strendene langs kysten. Også i innlandet og under vann er aktiviteten i ferd med å skyte fart:

Nesten 1 000 av landets 6 000 aksjoner foregikk i innlandet, og 36 000 frivillige plukket over 500 tonn avfall her. Hold Norge Rent er ikke lenger en ren kystaksjon. Også under vann er det store forsøplingsproblemer. 2 000 frivillige dykkere har gjennomført 146 dykkeraksjoner og samlet 125 tonn avfall.

Samlet sett viser kildefordelingen at det er omtrent 50/50 mellom personrelatert forsøpling og forsøpling fra næringsvirksomhet.

Personlig forbruk	46 %
Maritim virksomhet, inkl. fiskeri	33 %
Bygg, næring og industri	16 %
Sanitæravfall	5 %

Tabell 1: Kildefordeling i hele landet 2018

Kildefordelingen for innlandet avviker litt fra hele landsutvalget (som er dominert av kystaksjoner). Innlandet har følgende sammensetning:

Personlig forbruk	64 %
Fritidsfiske og friluftsliv	16 %
Bygg, næring og industri	17 %
Sanitæravfall	3 %

Tabell 2: Kildefordeling i innlandet i 2018

Forskjellene mellom forsøplingen langs kysten og forsøplingen i innlandet er ikke overraskende. Forsøplingen i innlandet har mer lokale kilder, og en del av hovedkildene langs kysten, som fiskeri- og havbruksnæringen, mangler i innlandet.

2. Innledning

Norge står overfor store utfordringer i kampen mot forsøpling, og vi må forvente å sette inn betydelige ressurser mot dette alvorlige miljøproblemet i årene som kommer. Når vi handler, må vi handle kunnskapsbasert, og Hold Norge Rent har arbeidet systematisk og målrettet med innhenting av kunnskap gjennom folkeforskning i en årrekke.

Hold Norge Rents viktigste verktøy mot forsøpling er mobilisering til opprydding av eierløst avfall i samarbeid med offentlige og private aktører, frivillig sektor og avfallsbransjen. Det er det store frivillige engasjementet i Norge som danner grunnlaget for Hold Norge Rents folkeforskning.

Gjennom kampanjene Før fuglene kommer, Strandryddeuka/ Strandryddedagen og Hold høsten ren, samt programmet Adopter en strand, inviterer Hold Norge Rent til dugnad mot forsøpling og til bruk av Ryddeportalen som verktøy.

Målet med HNRs kampanjer er å fjerne avfall som er kommet på avveie og bidra til holdnings- og adferdsendring gjennom bevisstgjøring om forsøpling. I tillegg danner kampanjene grunnlaget for innsamling av data om forsøpling gjennom Ryddeportalen.

Strandrydde rapporten tar utgangspunkt i data som registreres av frivillige i Ryddeportalen, enten av de frivillige selv eller andre

aktører som innhenter data for egne formål, men også registrerer sin data i Ryddeportalen. Det er dessverre også en god del data som ikke kommer med i denne rapporten fordi data ikke registreres i Ryddeportalen, ikke sendes inn til oss, eller fordi dataformatene ikke er kompatible med våre data.

For å lykkes i det forebyggende arbeidet, er det avgjørende å prioritere profesjonell kartlegging av forsøpling så vel som bedre verktøy for innhenting av data. Utvikling av en ny ryddeportal for frivillige og skreddersydde verktøy for forvaltningen er viktige tiltak for å oppnå bedre og mer kunnskap om forsøpling i Norge.

Strandrydde rapporten er de frivilliges rapport, og Hold Norge Rent er mektig imponert over innsatsen som legges ned av frivillige her til lands og i verden for øvrig.

Omfanget av forsøplingen, både her hjemme og globalt, tilsier at opprydding av eierløst avfall ikke er en jobb som kan hvile på frivillighetens skuldre alene. Det er nå behov for å avgrense samfunnets forventninger til de frivillige og samtidig plassere ansvaret for opprydding av eierløst avfall.

Ingrid Zimmermann
Prosjektkoordinator for
Strandrydde rapporten

Lise Keilty Gulbransen
Daglig leder

3. Strandryddesesongen i Norge 2018

3.1 Før fuglene kommer 19. februar til 15. april

Før fuglene kommer (FFK) er et landsomfattende ryddeprosjekt som skal mobilisere til opprydding før hekketiden starter og før ferdselsforbudet i fuglereservater trer i kraft 15. april. Prosjektet koordineres av Hold Norge Rent i samarbeid med Statens naturoppsyn og Norsk Ornitologisk Forening (NOF).

Før fuglene kommer organiseres på fylkesnivå og ble gjennomført i regi av følgende lokale FFK-avdelinger i 2018:

- FFK Oslofjorden under ledelse av Oslofjordens Friluftsråd
- FFK Agder i regi av Våre Strender og Naturvernforbundet
- FFK Rogaland i regi av Jæren Friluftsråd, Ryfylke Friluftsråd, Clean Shores Global og Strandryddeaksjon Haugalandet
- FFK Hordaland under ledelse av Bergen og Omland Friluftsråd og i regi av Norges Miljøvernforbund
- FFK Møre og Romsdal i regi av Runde Miljøsester og Lepsøy fjelltrimgruppe
- FFK Troms under ledelse av Ren Kyst

Mange av Norges øyer og kyststrekninger er viktige hekkeområder, og dessverre er dette også områder som sliter med marin forsøpling. Samtidig er det krevende å fjerne avfallet fordi dette ofte er utilgjengelige områder. Målet med Før fuglene kommer er å rydde disse områdene før hekketiden begynner.

Hekketidene starter stadig tidligere og til ulike tider rundt omkring i landet. Kunnskap om hekking er derfor avgjørende i arbeidet med Før fuglene kommer. Noen steder inntreer også ferdselsforbudet tidligere.

Våren kom sent mange steder i Norge i 2018, og været gjorde det vanskelig å komme i land i fuglereservatene. Det illustrerer at det er vanskelig å tidfeste én enkelt dato for FFK-aksjonene. Værforholdene førte til at flere av aksjonene ble utsatt eller avlyst, men mange av aksjonene ble også gjennomført.

Flere steder i Norge er det mer hensiktsmessig å rydde om høsten for å unngå å ødelegge hekkingen, og Hold Norge Rent har derfor valgt å åpne for muligheten til å arrangere FFK-aksjoner både om våren og om høsten.

Under følger en oversikt over alle FFK-aksjonene som ble gjennomført i perioden 19. februar til 15. april 2018.

FFK Oslofjorden

FFK Oslofjorden koordineres av Oslofjordens Friluftsråd i samarbeid med, blant andre, Kystlotteriet, Marinreparatørene og NOF Oslo og Akershus, samt Statens naturoppsyn og Norges Padleforbund.

Aksjoner i regi av FFK Oslofjorden:

- Buvika/Rødskjær, Horten: mandag 26. februar
- Småskjær og Storskjær, Drøbaksundet: søndag 11. mars
- Kråkerøy, Fredrikstad: tirsdag 13. mars
- Skjælholmene, Nesodden: lørdag 24. mars
- Asker og Bærum: søndag 25. mars
- Steilene, Nesodden: søndag 25. mars

Flere av aksjonene måtte utsettes til høsten grunnet værforhold, men samtlige områder ble til slutt ryddet.

FFK Agder

I Aust-Agder koordineres Før fuglene kommer av Våre Stender som samarbeider med Statens naturoppsyn. Her ble det planlagt rydding i tilknytning til samtlige sjøfuglereservater, men aksjonene måtte utsettes til høsten grunnet værforholdene, og til slutt ble ingen av aksjonene gjennomført.

I Vest-Agder gjennomførte Naturvernforbundet og Frivillighetssentralen i Mandal kommune ryddeaksjoner i verne-sonen fra Okseøy til Ryvingen. Dette ble utført i samarbeid med Skjærgårdstjenesten, Maren Renovasjon og Landøy Vel.

FFK Rogaland

FFK Rogaland gjennomføres i regi av Jæren Friluftsråd, Ryfylke Friluftsråd og Strandryddeaksjon Haugalandet sammen med Clean Shores Global, Sea Sick Fish og British International School of Stavanger. Totalt ble det gjennomført 26 ryddeaksjoner under FFK i Rogaland.

FFK Hordaland

FFK Hordaland ble med for første gang i 2018, og her koordineres FFK av Bergen og Omland Friluftsråd i samarbeid med Statens naturoppsyn og som et ledd i Hordalandsmodellen.

I 2018 gjennomførte FFK Hordaland ryddeaksjoner i Austevoll kommune. Disse ble ledet av Norges Miljøvernforbund i samarbeid med Norsk Ornitologisk Forening. Ryddeaksjonene fant sted i slutten av mars med skipet Miljødronningen som base.

FFK Møre og Romsdal

I Møre og Romsdal gjennomføres Før fuglene kommer i regi av Runde Miljøsentor på Runde og Lepsøy fjelltrimgruppe på Lepsøy. På Runde ble ryddeaksjonene gjennomført i samarbeid med Søre Sunnmøre Reinhaldsverk og lokalbefolkningen. På Lepsøy ble ryddeaksjonen gjennomført i samarbeid med ÅRIM.

FFK Troms

FFK Troms ble med for første gang i 2017, og her koordineres FFK av Ren Kyst i samarbeid med Statens naturoppsyn og Norsk Ornitologisk Forening. Årets aksjoner ble avlyst grunnet værforhold.

Finnmark

Vadsø Atletklubb bidro til FFK med flere ryddeaksjoner i perioden.

3.2 Strandryddeuka 30. april til 6. mai

Strandryddeuka er en nasjonal miljødugnad i regi av Hold Norge Rent der flere tusen frivillige rydder strender, øyer, holmer og havbunnen langs kysten så vel som langs bekker, elver og innsjøer i innlandet. Dugnaden ble etablert som Strandrydde-dagen i 2011 og har siden vokst til å bli Norges største kollektive ryddedugnad.

Hold Norge Rent har valgt å utvide Strandryddedagen til Strandryddeuka for å gjøre det lettere for frivillige å finne en dag som passer. Dette har ført til økt interesse, økt deltakelse og en økning i antall aksjoner.

I 2018 var det 2 675 aksjoner i Strandryddeuka mot 1 358 aksjoner i 2017. Dette tilsvarer en vekst på 49 %. Antall ryddere var 89 997 mot 14 290 i 2017 som er over en femdobling. Dette viser at det var ikke bare flere aksjoner, men også flere deltakere per aksjon som deltok på Strandryddeuka.

Hovedmarkeringen for Strandryddedagen 2018 fant sted i Haugesund, og klima- og miljøminister Ola Elvestuen holdt hovedtalen. Arrangementet var i samarbeid med S/S Vega, Ragn-Sells, Strandryddeaksjon Haugalandet, Sletta Dykkerklubb, Proff Dykk og Haugesund brannvesen.

Strandryddeuka 2018 ble gjennomført med støtte fra Miljødirektoratet og Ragn-Sells.

Strandryddeekspedisjonen

Hold Norge Rent arrangerte også for første gang en Strandryddeekspedisjon i forbindelse med strandryddedagen. Med S/S Vega gikk ekspedisjonen tur/retur Oslo-Runde-Oslo i perioden 18.april til 10. mai. Hold Norge Rent markerte med plogging og avreisebrunch i samarbeid med NOVASOL, Oslofjordens Friluftsråd, Rusken, Indre Oslofjord Undervannsklubb og Spearos Oslofjord.

Strandryddeekspedisjonen var et samarbeid med Ragn-Sells, NIVA og WWF.

3.3 Hold høsten ren 11. - 17. september

Et viktig mål for Hold Norge Rent er å bidra til en kontinuerlig opprydning av avfall på avveie. Hold høsten ren skal fungere som et viktig supplement til Strandryddeuka for å sikre at det ryddes flere ganger i løpet av året. Ved å rydde oftere kan vi hindre at avfall som har kommet på avveie forsvinner ut på havet, og at avfallet ikke blir liggende og brytes ned.

Hold høsten ren er en landsomfattende ryddedugnad som arrangeres i september i forbindelse med den internasjonale strandryddedagen. Kampanjen ble gjennomført for første gang i 2016.

5 683 frivillige arrangerte 221 aksjoner i løpet av Hold høsten ren 2018, og til sammen ble det ryddet over 64 tonn avfall. Dette tilsvarer en vekst på 146 prosent sammenlignet med 2017.

Det har vært en jevn økning i antall aksjoner, antall frivillige og antall kilo innsamlet avfall fra 2016 til 2018.

	2016	2017	2018
Antall aksjoner	73	131	221
Antall frivillige	817	2 203	5 683
Antall kilo	18 767	59 951	64 711

Tabell 3: Antall aksjoner, frivillige og kilo under Hold høsten ren i 2018

Hold Norge Rent markerte Hold høsten ren 2018 med deltakelse på følgende arrangementer:

Lågen (Oppland), 11. september: Rydding av landbruksplast i Lågendeltaet sammen med Vassdragsforbundet for Mjøsa og tilløpselever, Naturvernforbundet for Lillehammer, Norsk Bonde- og Småbrukarlag.

Oslo sentrum (Oslo), 15. september: World Cleanup Day ble markert i Oslo med 10 km plogging under Oslo Maraton i regi av In The Same Boat og Gjensidige.

Henningsvær (Nordland), 15. september: Sammen med Infinitum Movement og Nordic Ocean Watch ble den internasjonale strandryddedagen markert i Lofoten.

Tromsø (Troms), 15. september: Hold Norge Rent ble med Norges Miljøvernforbund ut og ryddet Nipøya på den internasjonale strandryddedagen.

Hold høsten ren er finansiert med tilskudd fra Miljødirektoratet.

3.4 Adopter en strand

Adopter en strand er et forebyggende tiltak mot marin forsøpling. Målet er både å sikre regelmessig rydding av de adopterte områdene og å skaffe mer kunnskap om marin forsøpling for å identifisere, ansvarliggjøre og stoppe kildene til det marine avfallet i Norge.

Adopsjonsgrupper kan adoptere strender, øyer og holmer så vel som områder av havbunnen eller innsjøer, elver, bekker, stier og turområder.

Siden oppstarten i 2017 har interessen for ordningen vokst enormt og 2018 var rekordår for Adopter en strand. 2018 resulterte i 45 etablerte adopsjonsgrupper, som til sammen utgjør en økning på 38 nye adopsjonsgrupper.

År	Adopsjonsgrupper
2017	7
2018	45

Tabell 4: Antall registrerte adopsjonsgrupper i 2017 og 2018

Ved utgangen av 2018 var det adopsjonsgrupper i 15 fylker. I tillegg er både Bjørnøya og Jan Mayen adoptert og ryddes jevnlig.

Fylke	Antall adopsjonsgrupper
Akershus	4
Aust-Agder	2
Buskerud	1
Finnmark	1
Hedmark	1
Hordaland	4
Nordland	3
Oslo	4
Rogaland	5
Telemark	3
Troms	3
Trøndelag	1
Vest-Agder	3
Vestfold	1
Østfold	7
TOTALT	43

Tabell 5: Antall registrerte aksjonsgrupper fordelt på fylker i 2018

I løpet av 2018 ble funksjonaliteten til Adopter en strand lansert i Ryddeportalen. Gjennom «Min Adopsjon» har adopsjonsgruppene tilgang til detaljert informasjon og statistikk om funn, område og ryddeaksjoner. Adopterte områder vises med engleikon i ryddekartet. På denne måten blir adopterte områder synliggjort for andre frivillige, avfallsselskaper, kommuner og andre brukere av Ryddeportalen.

«Adopter en strand» er støttet av Sparebankstiftelsen DNB.

3.5 Dugnader landet rundt

I 2018 har vi sett et mangfold av ulike aktiviteter og tiltak mot forsøpling. Det er et stort engasjement fra aktører og frivillige over hele Norge.

De frivillige gjør en fantastisk egeninnsats og gjennom støtte fra tilskuddordninger, en rekke kommuner og fylkeskommuner, samt næringslivet har dette til sammen skapt et solid fundament for lokale og nasjonale tiltak og prosjekter mot forsøpling.

Slik beskriver aktørene selv sine dugnader mot forsøpling i 2018:

1. Et krafttak mot marin forsøpling i Vesterålen (Reno-Vest)

Et stort fokus på marin forsøpling hos oss og i kommunene i Vesterålen har ført til hele 210 ryddeaksjoner og 43 tonn innsamlet avfall! Dugnadsinnsatsen fra ca. 1350 innbyggere er mulig gjort på grunn av tilskudd fra Miljødirektoratet, som dekker en del av kostnadene.

2. Ren kyst – et regionalt ryddeprosjekt i Tromsøområdet

Ren Kyst har siden 2011 tilrettelagt for strandrydding i Tromsøområdet. Ren kyst drives av Tromsø kommune og Ishavskysten Friluftsråd. 2018 ble et rekordår med ca. 40 tonn marint avfall ryddet fra om lag 100 steder. Siden 2011 er rundt 1500 meter strandsøppel blitt ryddet.

Vårt arbeid og aktiviteten i havet utenfor gjør at ca. 90 prosent av det som ryddes har opphav i marin aktivitet, hovedsakelig fiskeri.

3. Coop rydder Norge

Coop ville bidra til at våre kunder og medeiere kunne delta i ryddeaksjoner under Strandryddeuka. 130 Coop-butikker over hele landet delte ut 40 000 hanskepar og 150 000 avfallssekker, og bidro til at vi sammen utgjorde en forskjell.

4. Strandrydding Ofoten og Sør-Troms – Hålogaland Ressursselskap IKS

Med godt engasjement klarte vi å rydde 64 tonn marint avfall i våre 11 kommuner. Samarbeid med to sportsdykkeklubber førte til to bunnryddeprosjekter. Vi gjennomførte holdnings-skapende prosjekt med Ren kyst, mat og moro med barnehage-ansatte og lærere.

5. Strandrydding i Kristiansand kommune

Kommunen og Avfall Sør har tilrettelagt for gjennomføring av ryddeaksjoner hele året, med tilbud om gratis hansker, sekker, henting og innlevering av avfall. Engasjementet har vært stort, og 19 tonn marint avfall har blitt levert inn til Avfall Sør.

6. Ren Oslofjord – strandlinjen, Oslofjordens Friluftsråd (OF)

Prosjektet samordner, gjennomfører og rapporterer ryddeaksjoner, øker barn og unges kunnskap og bevissthet om marin forsøpling, henter søppel, transporterer frivillige, rydder profesjonelt, samler inn eierløse båtvrak og setter ut rydestasjoner.

7. Vi rydder strendene i Hordaland¹

Vi rydder strendene i Hordaland har i 2018 samlet inn 170 tonn eierløst marint avfall med midler fra Hordaland Fylkeskommune og Miljødirektoratet. Det har vi klart sammen med flere tusen fantastiske frivillige, organisasjoner, offentlige og private aktører. Skjærgårdstjenesten, oppdrettsaktører, Norsk Gjenvinning og Ragn-Sells har hatt en viktig innsamlingsrolle.

8. Våre strender

Våre Strender holder til i Arendal. Vi har i 2018 engasjert ca. 3000 frivillige og levert ca. 4 tonn plast til renovasjon.

9. Koordinering av strandryddeaksjoner i Hitra kommune

Vi har hatt som mål å øke engasjementet, tilrettelegge for strandrydding, ha egne aksjoner samt å gjennomføre et holdnings-skapende arbeid. Resultater: Sterk økning i antall aksjoner på Hitra.

10. Vi rydder havbunnen - Norges Dykkeforbund (NDF)

NDF rydder havet for søppel med midler fra Sparebankstiftelsen DNB. I 2018 har over 2200 personer i nesten 70 dykkeklubber deltatt i ryddeaksjoner under vann, og tatt opp over 170 tonn søppel. I tillegg har de tatt opp flere tusen spøkelsesteiner.

11. Clean Up Lofoten (Lofoten Avfallsselskap IKS)

Etter vår 8. ryddesesong noterer vi i år 167 aksjoner og 39 449 kg innveid marint avfall fra en sammenlagt distanse på 213 520 meter. Vi ønsker å takke alle som har bidratt til rydde- og registreringsarbeid. Mer om arbeidet vårt finner du på www.cleanuplofoten.no

12. Maritim søppelrydding på Magerøya

Siden Facebook-siden Maritim søppelrydding på Magerøya ble opprettet i 2016 har 9 aksjoner funnet sted, og det har blitt samlet inn 25 tonn marint avfall.

13. Clean Shores Global (CSG)

Clean Shores ryddet i 2018 i mer enn 30 kommuner, hadde mer enn 200 dugnader, og vokser månedlig. Det vi trenger for lokal oppstart er minst én ildsjel i kommunen, så er vi i gang. I Randaberg ryddet vi hver eneste meter sjølinje i 2017 og 2018.

14. Lions Miljødag gir mål og mening

Lions Norge er en organisasjon med 10 000 medlemmer fordelt på 400 klubber. I 2018 ble det etablert aksjoner over hele Norge, Finland, Sverige, Danmark og Island. Målet for 2019 er at vi i Norge engasjerer minimum 4000 mennesker til opprydding og gjennomfører en felles årlig miljøaksjon i hele Norden inkludert Baltikum.

15. UngNorges Kystmiljøpatrulje

UngNorges Kystmiljøpatrulje startet opp på Strandryddedagen 5. mai 2018 og fortsatte å ta med barn og unge på rydding utover sommeren. I 2019 vil Kystmiljøpatruljen trappe opp sine aktiviteter langs Norges kystlinje. Barn og unge, med fokus på barnevernsbarn, får muligheten til å engasjere seg i nærmiljøet og være med på en global aksjon mot plastforurensning av kloden vår.

16. Aksjon Reine Strender 2018 - Iris Salten

Strandrydding i Salten er blitt en folkeaksjon. I 2018 hadde vi over 300 innmeldte aksjoner hvor rundt 3000 frivillige deltok. Det har blitt samlet inn 70 tonn avfall som slår vår målsetting på 60 tonn. Dette viser en formidabel innsats.

17. Strandryddetokt med M/S Miljødronningen

I oktober arrangerte Norges Miljøvernforbund et strandryddetokt med 32 stopp fra Oslo til Finnmark. Nytt for året var innslag fra CleanSounds som på noen steder tilbød en «belønning» til de frivillige i form av intimkonsert enten på den stranda som ble ryddet, eller om bord på Miljødronningen.

18. Fishing For Litter, SALT Lofoten AS²

Gjennom Fishing For Litter deltar fiskefartøy i opprydding av marint avfall til havs. Fartøyene kan levere oppfisket avfall gratis i 9 utvalgte havner langs kysten. I 2018 deltok ca. 70 fartøy og det ble samlet inn 175 tonn.

19. Fjordkysten Friluftsråd

Fjordkysten Friluftsråd har som mål å etablere et nettverk av personer og lag, samt å koordinere og behandle fakturaer på de utførte aksjonene i kommunene Solund, Askvoll og Flora. I 2018 ryddet frivillige fra de tre kommunene 42 873 kg avfall. Dette tilsvarer til sammen 17 785 meter strandlinje.

1. Vi rydder Strendene i Hordaland består av Bergen og Omland Friluftsråd, KNBF-Vest og renovasjonsselskapene BIR, NGIR, FjelIVAR og IHM.
2. Ny rekord for Fishing For Litter <https://salt.nu/ny-rekord-for-fishing-for-litter/>

20. Hold Midt-Norge Rent 2018

HMNR er 11 renovasjonsselskaper som har samarbeidet om strandrydding i våre 82 kommuner. Til sammen har vi ryddet en strandlinje på 24 985 km, og samlet inn 486 tonn. Vi er godt fornøyd med gjennomføringen av aksjonen.

21. Strandryddeaksjonen Haugalandet³

Målet for 2018 var å motivere de frivillige til å rydde mer avfall langs kysten på Haugalandet. I 2018 ble det registrert 115 aksjoner og 3400 frivillige. Det tilsvarer en økning på 340 % i antall frivillige fra 2017. Det ble også en økning i innsamlet avfall på 72 tonn, mot 50 tonn fra fjoråret.

22. PlastCoasteering med coasteering.no

I 2018 har coasteering.no, i samarbeid med Bergen og Omland Friluftsråd og Fjellvar, invitert skoleelever i Bergensregionen til en dag med coasteering i kombinasjon med plastrydding. Totalt har 631 elever fordelt på 8 ulike skoler deltatt på 24 plastryddeaksjoner.

23. Marin forsøpling Sunnmøre

Totalt har Sunnmøre friluftsråd vore involvert i rydding av meir enn 34 tonn marint avfall som har strekt seg over ca. 360 km i vårt område. Sunnmøre friluftsråd rydda mye sjølv og har vidare hjelpt frivillige gjennom organisering av ryddeaksjonar samt delt ut hanskar og sekker og tatt hand om oppsamla avfall frå frivillige.

24. SEA SICK FISH

SEA SICK FISH er en ideell sjøorganisasjon som har prosjekter for alle i alle aldre. Vårt mål er å finne løsninger som reduserer toksiner i marint avfall, slik at det marine økosystem blir ivaretatt. I 2018 ble det tatt opp 21 tonn og målet for 2019 er å samle inn mer marint avfall.

25. Miljøagentene

Våren 2018 arrangerte vi Oppdrag Havplast med Finn.no, og over 200 skoleklasser deltok. På høsten deltok 45 000 engasjerte skoleelever i #5forhvalen. Kampanjevideoer ble vist på reklamefrie dager og i sosiale medier. Oslo-elever ble busset til strender for å rydde, se og lære.

26. In The Same Boat

I 2018 samlet In The Same Boat (ITSB) 75 tonn marint avfall langs Norges kyst. Operasjonene til ITSB gjennomføres hele året og utføres av frivillig internasjonalt mannskap. ITSB legger mye arbeid i å spre informasjon om marin forsøpling via sosiale medier og foreningens filmer hadde mer enn 350 000 visninger i 2018.

27. Miljøvernforbundets strandrydding 2018

Norges Miljøvernforbund (NMF) har i strandryddeåret arrangert og deltatt på en rekke arrangementer. Vi holdt foredrag for 500 skoleelever og inviterte de frivillige til rydding under Før fuglene kommer. I april var NMF med på Plastic whale heritage og stilte med Miljødronningen til overnatting og som mottaksskip for selve ryddingen.

³ Strandryddeaksjonen Haugalandet er et samarbeidsprosjekt mellom kommunene Karmøy, Haugesund og Tysvær, Ragn-Sells AS, Karmsund Havn IKS og Friluftsrådet Vest.

28. Blue League

Norway og Cup og Salt har videreført samarbeidsprosjektet Blue League fra 2018. Blue League har som mål å formidle kunnskap om skaden av marin forurensning, samt å oppfordre deltagende lag til å rydde lokale strender. Et høydepunkt var strandryddekonkurransen på sletta der to lag konkurrerte om å sortere marint søppel på raskest mulig tid.

29. Plastpiratene/Lepsøy IL Trimgruppa

Plastpiratene/Lepsøy IL Trimgruppa har i 2018 levert 10,5 tonn med marint avfall. Vi har samarbeid med Sunnmøre friluftsråd og ÅRIM som har gjort avfallshåndteringen enklere. Høsten 2018 hadde vi besøk fra Runde Miljøsenster og gjennomførte

registrering av avfall på Lausundsanden. Funnene bekrefter våre påstander om at avfall fra fiske- og oppdrettsindustrien utgjør hovedtyngden av marint avfall på Lepsøya – mellom 50 og 60 prosent av denne målinga.

30. #5forhvalen

Initiativet #5forhvalen ble satt i gang august 2018 for å engasjere folk til å plukke 5 søppeltinger der de ferdes i hverdagen. Målet med #5forhvalen er å få folk til å forstå at havner det på bakken, så havner det i havet, og dermed senke folks terskel for å plukke søppel i bybildet. #5forhvalen ble raskt et instragramfenomen. På bare 5 måneder har emneknaggen #5forhvalen blitt brukt over 2300 ganger, og dette er kun tall fra åpne profiler.

4. Avfallshåndtering

4.1 Avfallsbransjen

Hele avfallsbransjen deltok i Norges største ryddeugnad. Aldri har så mange avfallsselskaper engasjert seg i den årlige Strandryddeuka.

Med 90 000 frivillige og nærmere 3000 ryddeaksjoner registrert i Ryddeportalen til Hold Norge Rent, var årets Strandryddeuke den største dugnaden noensinne i Norge. Avfallsbransjen gjorde sin del og dekket hele Norge med 300 mottakspunkter i tillegg til at de fleste hadde tilbud om transport. Avfall Norge har registrert over 70 avfallsselskaper som har lagt til rette for gode innsamlingsløsninger i forbindelse med Strandryddeuka.

Private, kommunale og interkommunale avfallsselskaper har engasjert seg i årets strandryddeuke. Det er imponerende. Bransjen har åpnet opp for mottak på gjenvinningsstasjoner, har utplassert containere, og de fleste tilbyr også å hente avfallet.

Dette er første året at så mange avfallsselskaper har engasjert seg, og aldri har hele Norge vært dekket med så mange mottakspunkter både langs kysten og innlandet.

4.2 Refusjonsordningen

Refusjonsordningen for eierløst marint avfall finansieres av Miljødirektoratet og administreres av Hold Norge Rent.

Refusjonsordningen har som mål å stimulere til økt rydding av marin forsøpling i Norge gjennom å sikre at aktører som bidrar til frivillig opprydding ikke belastes med utgifter til transport og behandling av avfallet. Ordningen gjelder avfall som er samlet inn i tilknytning til frivillige ryddeaksjoner som har hatt utgifter til transport, mottak og/eller behandling av marint avfall. Dette innbefatter også opprydding langs vassdrag og innsjøer. Alle som oppfyller ordningens kriterier kan søke om refusjon.

Refusjonsordningen har også som mål å stimulere kommunale og interkommunale renovasjons- og avfallsselskaper til å hente og ta imot marint avfall vederlagsfritt. Det var derfor gledelig å se at Hold Norge Rent mottok 25 søknader fra renovasjons-selskaper i 2018.

På sikt er det ønskelig at bransjen legger til rette for gratis transport og mottak av marint avfall over hele Norge.

Refusjonsordningen tok imot søknader i perioden 1. september – 15. november 2018, og i løpet av søknadsperioden mottok Hold Norge Rent 63 søknader. Søknadssummen tilsvarte til sammen 3 067 417 kr for transport og behandling av over 680 tonn avfall, og 2 859 065 kr ble utbetalt i refusjon.

4.3 Ryddepakker

Hold Norge Rent ønsker å bidra til en bred oppslutning av frivillige som ønsker å rydde søppel. Et viktig ledd i dette arbeidet er å sikre trygge og velfungerende ryddeaksjoner.

Hold Norge Rent sender derfor ut gratis ryddepakker til frivillige ryddere over hele landet. Pakkene består av følgende:

- Ryddeveileder
- Sikkerhetsveileder
- Hansker
- Avfallssekker/avfallsposer
- Annet informasjonsmaterieil

I løpet av 2018 har Hold Norge Rent distribuert 90 000 avfallssekker, 80 000 avfallsposer og 50 000 par hansker. Hold Norge Rents ryddepakker og utsendelsen av disse er finansiert med tilskudd fra Miljødirektoratet.

Hold Norge Rents ryddepakker er utviklet med tilskudd fra Miljødirektoratet og Plastreturs miljøprosjekt.

5. Næringslivet

Hold Norge Rent er tuftet på ideen om at kampen mot forsøpling er en dugnad som er avhengig av engasjement, innsats og bidrag fra både frivillig, offentlig og privat sektor.

Frivilligheten bidrar med arbeidsinnsats, og offentlige myndigheter må bidra med tilrettelegging og finansiering, mens næringslivet kan bidra med både arbeidsinnsats, tilrettelegging og finansiering.

Næringslivsaktører har engasjert seg i kampen mot marin forsøpling i en årrekke, og de siste årene har stadig flere aktører tatt beslutningen om å bidra, og har blitt med på dugnaden.

På lik linje med den eksplosive veksten i antall frivillige ryddere, økte antallet næringslivsaktører som deltok i frivillig opprydding kraftig i 2018. Noen av aktørene som engasjerte seg var:

- Ragn-Sells
- Returselskapene: Sirkel, Grønt Punkt og Infinitum
- Skagerak Energi
- NOVASOL
- Hurtigruten
- Helly Hansen
- Orkla
- PASH Sjokolade
- Norrøna
- finn.no
- Eplehuset
- Coop Norge
- Norsk Gjenvinning
- SpareBank1 SMN
- SpareBank1 Østlandet
- Norges sjømatråd
- Umoe Restauranter
- Scandic Hotels

Dette er ingen komplett liste, men det er noen av aktørene som har kontaktet Hold Norge Rent eller samarbeidet med oss i året som er gått, og som jobber aktivt mot marin forsøpling.

Fiskeri- og havbruksnæringen

En lang rekke aktører innen fiskeri og havbruk (både på bransje- og bedriftsnivå), bidrar til arbeidet mot marin forsøpling med blant annet opprydding, transport og økonomisk støtte. Dette gjelder for eksempel «Fishing for litter». En viktig del av dette arbeidet er reglene om å melde fra om tap av fiskeredskap. I 2018 ble hele 70 prosent levert tilbake til eier. Tall fra Fiskeridirektoratet viser at garn, kongekrabbeteiner og tauverk utgjør brorparten av funnene under årets opprenskningstokt.

SpareBank1 SMN

Over 12 000 frivillige fra skoler, barnehager, lag og foreninger over hele Midt-Norge var med på SpareBank1 SMN sin plastdugnad 30. april til 13. mai 2018. Som belønning vanket det 100 kr per sekk. Med 17 000 sekker fylt, delte banken ut til sammen 1,7 millioner kr til de 400 ryddelagene som deltok.

SpareBank1 Østlandet

I forbindelse med Strandryddeuka og Hold høsten ren inviterte SpareBank1 Østlandet og Sparebankstiftelsen Hedmark til plastdugnad for skoler, lag og foreninger med rydding langs sjøer og vassdrag i innlandet. Skoleklasser fikk 2000 kr per klasse, mens lag og foreninger fikk 150 kr per sekk innsamlet avfall i belønning. I tillegg ble 10 vinnere à 10 000 kr trukket ut ved hjelp av aksjonskoder fra Ryddeportalen.

6. Kulturlivet

Kulturlivet engasjerer seg også i kampen mot marin forsøpling. En rekke kunstnere har bidratt til formidling i en årrekke. Hold Norge Rent har ikke en komplett oversikt over disse, men vi trekker frem tre sentrale aktører her:

Prestgaard/Andersen

Prestgaard/Andersen jobber gjennom Den kulturelle skolesekken, barnehager, Ungdommens kulturmønstring, museer, vitensenter, kommuner og kunstforeninger med fokus på å skape kunst av marin forsøpling sammen med barn og unge.

Pippip Ferner

Pippip Ferner skaper kunst av det marine avfallet hun plukker. Hun har plukket og vasket kilovis av plast og deltatt på en rekke separat- og gruppeutstillinger med kunsten hun skaper. Formidling av kunnskap og refleksjoner står også sentralt i Ferners arbeid.

Solveig Egeland

Solveig Egeland skaper og utvikler kunstprosjekter basert på natur og miljøvern. Hennes visjon er å bringe mennesker og natur sammen, og hun er særlig kjent for prosjektet Ocean Hope og startet arbeidet med å bygge Håpets katedral i 2018.

CleanSounds

I 2018 fikk norske artister en plattform å engasjere seg på da Morten Sand tok initiativet til CleanSounds. I samarbeid med musikere, komikere, forfattere m.m. arrangerer CleanSounds hemmelige og spontane opptredener i tilknytning til ryddeaksjoner.

7. Metodegrunnlag for Strandrydder rapporten 2018

7.1 Periodeavgrensning

Et viktig mål for Hold Norge Rent er å oppnå regelmessig og langsiktig opprydding av avfall på avveie. Det er derfor et mål å motivere frivillige til å rydde og registrere aksjonene i Ryddeportalen hele året. I 2018 ble derfor perioden for registrering i portalen satt fra 1. januar til 17. desember.

7.2 Registreringsmetode

Hold Norge Rent har som mål å motivere flest mulig til å gjøre en innsats mot forsøpling, og vi er samtidig opptatt av god ressursbruk. Vi legger derfor stor vekt på å sikre best mulig statistikk som grunnlag for tilbakemeldinger til deltakerne, myndighetene, forskere, bidragsyterne, interessenter m.fl.

Hold Norge Rents kartleggingsmetode er basert på den internasjonale protokollen til Ocean Conservancy og tilpasset norske forhold. Frivillige ryddere som registrerer ryddeaksjoner i HNRs ryddeportal, rapporterer overordnede tall som antall deltakere, antall timer, antall meter og antall kilo ryddet. I tillegg inviteres de frivillige til å registrere detaljerte funn fra hver enkelt ryddeaksjon.

Vi har valgt å benytte antall som måleenhet fordi dette gir sammenliknbarhet med hensyn til omfanget av forsøplingen, men det er ønskelig å si mer om kilo og volum for hver funnkategori i fremtiden.

Denne rapporten tar utgangspunkt i antall deltakere oppgitt for hver aksjon. Aksjoner uten deltakere er slettet. I de fleste tilfeller er dette aksjoner som ikke har blitt gjennomført.

Aksjonene har videre blitt gjennomgått for å luke ut usannsynlige og ikke-sammenhengende verdier.

Antall kilo avfall som ble fjernet og antall meter strekning som ble ryddet er basert på beregninger og overslag når det ikke er registrert verdier. Når antall kilo mangler, estimeres antall kilo på bakgrunn av et gjennomsnitt per deltaker i aksjoner der vekt er registrert. Antall meter beregnes ut fra gjennomsnittet av antall meter per aksjon for de aksjoner med antall meter oppgitt. Åpenbare transportetapper med bil er luket ut.

I fjorårets rapport ble antall timeverk kalkulert på bakgrunn av en gjennomsnittsberegning basert på aksjonene med et angitt antall timeverk. Dette gjennomsnittet ble brukt for å beregne timeverk for aksjoner som ikke oppga timer. I årets rapport er det i tillegg kontrollert om oppgitte timeverk er realistiske. Dersom antall timeverk er lavere enn antall deltakere, er timeverksregistreringen justert opp til ett timeverk per deltaker. Der det i årets rapport ikke er angitt timetall, er gjennomsnittsberegningsmetoden benyttet.

Frivillige har også mulighet til å rapportere antall enheter funnet innenfor 54 ulike avfallskategorier. I 2018 ble det registrert detaljerte funn for 39 prosent av aksjonene. Dette er omtrent samme nivå som i 2017 da det ble registrert detaljerte funn på 42 prosent av aksjonene. Basert på disse tallene er det utført en material- og kildeanalyse. Materialanalysen viser avfall av ulike typer materialer, og kildeanalysen angir opphavet til avfallet. I disse analysene er det blitt brukt samme metode som i fjor.⁴

7.3 Datagrunnlag for analysene

For å kunne sikre best mulig statistikk er det viktig å få en bred og helhetlig oversikt over det avfallet som de frivillige plukker. Et nøkkelord i denne sammenhengen er registrering. Funnregistreringen i Hold Norge Rents ryddeportal gir oss mulighet til å si noe om type avfall, indikasjoner på kilder og årsaker til forsøpling, samt endring over tid basert på flere år med data fra HNRs folkeforskning.

Analysene for 2018 bygger på registrerte data i Ryddeportalen bearbeidet etter prinsippene beskrevet i forrige kapittel. Disse aksjonen er registrert av frivillige ryddere eller lokale/regionale koordinatorene. I tillegg inkluderer denne rapporten også data fra Lofoten Avfallsselskap (LAS), Bergen og Omland Friluftsråd, Reno Vest og Hold Midt-Norge Rent.

Siden folkeforskningsdataen er Norges hovedkilde til kunnskap om forsøpling, er denne dataens validitet avgjørende, og Hold Norge Rent samarbeider med Mepex for å se nærmere på graden av dataens validitet.

7.4 Feilkilder i rapporten

Frivillige legger ned en stor innsats i plukking og registrering av avfall, men det er vanskelig å unngå feil og mangelfulle registreringer. Gjøres registreringsskjemaet for detaljert, kan mange falle fra og ikke registrere funn. Blir skjemaet for enkelt kan det være vanskelig å stole på de innrapporterte tallene. Hold Norge Rent arbeider kontinuerlig for å sikre et mest mulig valid data-grunnlag, både gjennom videreutvikling av Ryddeportalen og gjennom måten dataene blir bearbeidet og benyttet i analysene.

I rapporten for 2018 har datagrunnlaget blitt gjennomgått og korrigert som vist i kapittel 6. Regnearket med aksjonene har blitt gjennomgått for å fjerne aksjoner som ikke er gjennomført, dobbeltregistreringer og åpenbare feilregistreringer. Manglende rapportering av de overordnede data som timeverk, meter ryddet og antall kilo er korrigert basert på metodene vist i underkapittel 7.2.

Korrigerings for feil- og dobbeltregistreringer kan ikke garantere at det fortsatt ikke eksisterer slike registreringer i materialet, men med data fra hele 5 738 aksjoner reduseres feilmarginene, og den statistiske kvaliteten antas å være bra.

Korrigerings for feilkilder gir likevel ingen garanti for korrekt registrering. Mange frivillige misforstår for eksempel registrering av timer og registrerer antall timer aksjonen varte og ikke antall timeverk. Det er også utfordringer med registrering av avfallskategorier. Mange frivillige kjenner ikke igjen gjenstandene de plukker, og det kan være krevende å registrere antall små gjenstander nøyaktig fordi det ofte er svært mange små gjenstander.

4. Prosentvis fordeling uidentifiserbare plastbiter: Fordeling mellom kilder er 50 prosent fra personlige kilder, 25 prosent fra maritime sektor og 25 prosent fra industri, næring og utbygging

8. Analyse og hovedresultater for 2018

8.1 Antall aksjoner og deltakere

Målet for 2018 var å opprettholde aktivitetsnivået fra 2017, men resultatet overgikk alles forventninger. Hold Norge Rent er selvsagt svært glade for å kunne dokumentere denne veksten, og vi håper det vil la seg gjøre å opprettholde engasjementet i årene fremover.

	2017	2018	Endring
Antall ryddeaksjoner	2 845	5 738	+102 %
Antall frivillige	48 702	142 810	+193 %

Tabell 6: Antall registrerte ryddeaksjoner og frivillige i 2017 og 2018

Det ble registrert 5 737 ryddeaksjoner i Ryddeportalen i 2018. Dette tilsvarer en fordobling av antall aksjoner fra 2017.

Det er likevel antall frivillige som står for den sterkeste veksten. I 2018 deltok til sammen 142 810 frivillige i opprydding av eierløst avfall ifølge registreringer i Ryddeportalen. Dette er nesten en dobling fra 2017, og det er rimelig å anta at langt flere enn dette deltok siden langt fra alle ryddere registreres i portalen.

Sammenlignet med 2017 har antall frivillige blitt tredoblet, og et interessant nøkkeltall er antall frivillige per aksjon:

	2017	2018	2018
Frivillige per aksjon	17	25	+45 %

Tabell 7: Antall frivillige per aksjon i 2018

Vi ser at aksjonene har blitt større. Det kan tolkes som at organiserte aksjoner og initiativ får større oppslutning. Dette er en ønskelig utvikling fordi organiserte aksjoner kan fortsette over flere år og akkumulerer læring. Dessuten skaper organiserte aksjoner en tryggere ramme for de frivillige og mer forutsigbarhet for avfallsbransjen.

8.2 Type ryddere

Å rydde en strand eller andre forsøplede områder er noe som engasjerer mange. Vi ser et bredt spekter av ulike aktører som ønsker å delta og bidra i kampen mot forsøpling. Det har lenge vært et klart mønster der med flere organiserte aksjoner i regi av formelle organisasjoner. Men i år ser vi en

sterk økning i antall aksjoner som bærer preg av et personlig engasjement. Av årets 5 738 aksjoner er hele 1 542, eller 27 prosent, igangsatt av enkeltpersoner, familier og vennegjenger. Legger vi til skoler og barnehager, foreninger og lag og idrettslag, ser vi at folkeinitiativ utgjør 3 567, eller 62 prosent. Rydding har blitt en folkesport!

Det er gledelig å se at så mange nye frivillige deltar. Utfordringen blir å opprettholde dette nivået over tid. Arrangerte ryddeaksjoner gjør det enklere for frivillige å delta og læringen av erfaringsutveksling kan gjøre aksjonene mer effektive, slik at man får mer innsamlet avfall per krone eller per timeverk. Det er altså ingen motsetning mellom de folkelige initiativene og de aksjonene som er drevet av formelle organisasjoner. Kunsten er å finne balansen. Hold Norge Rent vil stimulere til frivillig innsats og har som mål å bistå alle som trenger hjelp og veiledning. Samtidig vil vi stimulere til stabile og organiserte initiativ som kan vare over mange år.

Type rydder	Antall aksjoner
Enkeltperson eller familie	1 059
Skole eller barnehage	874
Forening eller lag	1 050
Idrettslag	101
Organisasjon	515
Velforening	181
Kommune/IKS	141
Speidere	29
Dykkere	103
Bedrifter	344
Friluftsråd	43
Media	2
Vennegjeng	483
Padler, surfer eller seiler	17
Fritidsklubb	10
Annet	785
TOTALT	5737

Tabell 8: Antall aksjoner fordelt på type ryddere i 2018

8.3 Fylkesvis fordeling av aksjoner

Ryddeengasjementet i Norge har økt, og vi ser en samlet økning i antall aksjoner i nesten alle norske fylker (samt Svalbard, som regnes som fylke i denne metodikken). Unntaket er Hordaland som har en liten nedgang, men fra et høyt nivå. Nordland har gjennomført flest aksjoner og topper tabellen foran Møre og Romsdal. Det har også vært en formidabel vekst i innlandet. Hold Norge Rents innlandssatsing gir resultater i Hedmark og Oppland. Hedmark har hatt en eksplosiv økning, med over 42 ganger så mange aksjoner i 2018 som i 2017, etterfulgt av Oppland, med over 17 ganger så mange aksjoner i 2018.

Samlet sett er den en gledelig utvikling med en sterk vekst i nesten alle fastlandsfylkene.

Fylke	2017	2018	Endring
Akershus	52	214	+312%
Aust-Agder	76	92	+21%
Buskerud	45	117	+160%
Finnmark	33	145	+339%
Hedmark	5	217	+4240%
Hordaland	569	522	-8%
Møre og Romsdal	226	608	+169%
Nordland	552	864	+57%
Oppland	6	109	+1717%
Oslo	43	146	+240%
Rogaland	217	523	+141%
Sogn og Fjordane	153	222	+45%
Trøndelag	252	611	+142%
Telemark	31	90	+190%
Troms	119	269	+126%
Vest-Agder	103	321	+212%
Vestfold	111	359	+223%
Østfold	184	267	+45%
Svalbard	2	5	+150%
Ukjent	35	37	+6%
TOTALT	2845	5738	102%

Tabell 9: Antall aksjoner fordelt på fylker i 2017 og 2018

8.4 Timeverk, vekt og meter ryddet

I 2018 har det samlet sett vært en dobling av antall aksjoner og en tilsvarende dobling i antall kilo avfall sammenlignet med 2017. Det har blitt plukket nærmere 3000 tonn søppel. Men langt flere timer er lagt ned av hver enkelt frivillig, og større strekninger er dekket. Vi ser at de frivillige har lagt ned mer enn 200 000 timer i frivillig opprydding. Dette tilsvarer 152 årsverk og nærmer seg en firedobling (375 prosent) sammenlignet med 2017. Antall meter ryddet er i underkant av 8 000 kilometer, eller 2 ganger tur-retur Oslo-Hammerfest. Dette er over 2,5 ganger så langt som i 2017.

Resultat	2017	2018	Endring
Timer	55 520	263 482	+375%
Kilo	1 374 209	2 792 638	+119%
Meter	2 207 489	7 982 977	+262%

Tabell 10: Registrerte timer, kilo og meter i 2017 og 2018

8.5 Topp 10 funn totalt

Topp 10-listen viser hvilke kategorier avfall som i antall forekommer mest i det innsamlede avfallet. I 2018 er det registrert 781 046 enheter i de 54 ulike kategoriene i Ryddeportalen.

Topp 10-listen utgjør 76 prosent av disse funnene.

Vi finner flere gjengangere på årets topp 10-liste. Men nok en

gang troner uidentifiserbare plastbiter på toppen av listen.

Resten av listen inneholder samme kategorier som i 2017, men med noen få endringer i rangering. Dette er åttende år på rad som uidentifiserbare plastbiter topper listen, og det er behov for mer kunnskap om denne kategorien.⁵

Topp 10	Antall	Prosentvis fordeling
1 Uidentifiserbare plastbiter	188 860	32%
2 EPS (isopor)	76 520	13%
3 Små tau	64 086	12%
4 Drikkeflasker og bokser⁶	52 092	9%
5 Sigarettneiper og snus	42 705	7%
6 Plastposer⁷	42 622	7%
7 Korke, lokk	36 070	6%
8 Pakkebånd og strips	28 526	5%
9. Bomullspinner	28 308	5%
10. Store tau	24 019	4%

Tabell 11: Topp 10 funn i 2018

8.6 Materialfordeling

Materialfordelingen sier oss hvilke materialer avfallet er bygget opp av. Hold Norge Rent har en metodikk med en liste over materialsammensetning av hver avfallskategori. For eksempel er plastpose kategorisert som 100 prosent plast.

Vi ser at plast utgjør 79 prosent. Tar vi med EPS (isopor), som også er et plastprodukt, blir det 89 prosent. Sammenlignet med 2017 er materialfordelingen nesten uendret.

PLAST	79,2%
EPS (ISOPOR)	9,8 %
METALL	5,4%
GLASS	1,3%
GUMMI	1,0%
PAPIR	0,9%
TREVIKKE	0,5%
TEKSTIL	0,5%
ELEKTRONIKK	0,4%
FARLIG AVFALL	0,1%
ANNET	0,9%

Tabell 12: Fordeling av registrerte funn på materialer

5. Briedis, R., Syversen, F. & Amland, E.N. (2018). Et dypdykk i plasthavet (2017-2019): Kartlegging av avfall på norske strender (1285).

Hentet fra <https://naturvernforbundet.no/getfile.php/13137825-1541428483/Fylkeslag%20-%20Hordaland/Rapporter%20o.l./Rapport%20-%20Et%20dypdykk%20i%20plasthavet%20versjon%2020-%20MEPEX.pdf>

6. Små tau er en sammensatt kategori, og foreløpige analyser i regi av blant andre Mepex og Hold Norge Rent tyder på at dette i hovedsak kommer fra fiskeri- og oppdrettsnæringen.

7. Plastposer er også en sammensatt kategori som består av alle typer poser i plast.

8.7 Kildefordeling

Kildefordelingen viser oss en prosentvis framstilling av mulige kilder til forsøpling. Hvem er det som bruker produktet før det ender som avfall på avveie?

I 2018 ser vi at personlig forbruk⁸ står for nesten halvparten av gjenstandene som er funnet. Dette er en svak økning fra 2017. Maritim virksomhet utgjør 33 prosent som er en svak nedgang sammenlignet med fjorårets funn.

Avfallsandelen fra bygg, anlegg, næringsvirksomhet og industri har økt med fire prosent sammenlignet med 2017. En av forklaringene til denne økningen kan fortsatt være effekten av innføringen av tre nye kategorier næringsavfall fra 2017.

Sanitæravfall er uendret sammenlignet med 2017.

Samlet sett viser kildefordelingen at det er 50/50 mellom personrelatert forsøpling og forsøpling fra næringsvirksomhet. Dermed er det behov for å vektlegge tiltak både mot enkeltmennesker og mot næringslivet.

PERSONLIG FORBRUK	46%
MARITIM VIRKSOMHET, INKL. FISKERI	33%
BYGG, NÆRING OG INDUSTRI	16%
SANITÆRAVFALL	5%
ANNET	0%

Tabell 13: Fordeling av registrerte funn på kilder

8.8 Kildefordeling på fylkene

Kildefordelingen for fylkene viser at det er generelt godt samlet rundt landsgjennomsnittet, men med noen unntak. Oslo er høyest på kilden "Bygg, næring og industri", mens det er store variasjoner på sanitæravfall, med Møre og Romsdal på topp.

Tallen for Innlandet (Oppland og Hedmark) er nesten likt landsgjennomsnittet.

Den gode samlingen rundt landsgjennomsnittet antyder at tallene er statistisk signifikante.

Fylker	Personlig forbruk	Maritim virksomhet	Bygg, næring og industri	Sanitæravfall	Annet
Akershus	44,5 %	42,2 %	11,6 %	1,7 %	0,0 %
Aust Agder	37,8 %	43,5 %	16,3 %	2,4 %	0,0 %
Buskerud	45,2 %	34,7 %	16,3 %	3,7 %	0,0 %
Finnmark	44,7 %	35,5 %	15,3 %	4,4 %	0,0 %
Hedmark	43,6 %	31,6 %	15,8 %	8,9 %	0,0 %
Hordaland	50,2 %	25,3 %	17,1 %	7,3 %	0,1 %
Møre og Romsdal	50,7 %	25,3 %	18,5 %	12,9 %	0,1 %
Nordland	46,3 %	28,8 %	18,0 %	6,8 %	0,1 %
Trøndelag	46,5 %	35,1 %	15,5 %	2,8 %	0,1 %
Oppland	46,9 %	37,8 %	12,0 %	2,8 %	0,6 %
Oslo	34,7 %	33,5 %	29,7 %	2,0 %	0,0 %
Rogaland	52,2 %	29,6 %	15,2 %	3,0 %	0,1 %
Sogn og fjordane	45,9 %	31,6 %	16,6 %	5,9 %	0,0 %
Telemark	50,0 %	30,2 %	13,7 %	6,1 %	0,0 %
Troms	41,4 %	35,0 %	15,9 %	7,8 %	0,1 %
Vest Agder	37,6 %	34,7 %	16,9 %	10,9 %	0,0 %
Vestfold	50,5 %	26,8 %	21,2 %	1,4 %	0,1 %
Østfold	41,0 %	38,7 %	16,3 %	3,9 %	0,1 %
LANDET	46,0 %	32,8 %	16,4 %	4,8 %	0,1 %

Tabell 14: Kildefordeling på fylkene.

8. Personlig forbruk kan stamme fra enkeltpersoner som for eksempel mister, glemmer eller kaster avfall, men dette kan også komme fra for eksempel byggeplasser, fiskebåter og cruisebåter som ikke har kontroll på eller dumper forbruksavfallet sitt.

9. Rydding i innlandet

Frivillig opprydding i Norge har først og fremst vært knyttet til kysten i forbindelse strandryddesesongen. Men det er ikke bare langs kysten det finnes eierløst avfall.

Norge har også et stort forsøplingsproblem i innlandet, men kunnskapen om forsøpling i innlandet er svært mangelfull. Dette er et paradoks når vi vet at det meste av avfallet som havner i havet kommer fra land, og at landbasert forsøpling finner veien til havet via vassdrag og innsjøer.

Hold Norge Rent har derfor valgt å sette fokus på forsøplingen langs vassdrag og innsjøer. Opprydding og forebygging av forsøpling i tilknytning til innsjøer og vassdrag vil redusere tilførselen av avfall til havet og er et avgjørende tiltak mot marin forsøpling.

I 2017 gjennomførte HNR et pilotprosjekt på kartlegging av eierløst avfall langs vassdrag og innsjøer. Prosjektet ble ikke videreført i 2018, men i 2018 ble det satt et ekstra fokus på mobilisering av frivillige i innlandet. Målet var å skaffe mer data om forsøplingen langs vassdrag og innsjøer og skape mer oppmerksomhet rundt forsøpling i innlandet.

Denne rapporten inneholder derfor nøkkeltall på antall aksjoner, antall frivillige og antall kilo ryddet i innlandet. Det har også blitt gjennomført en material- og kildeanalyse som grunnlag for å identifisere opphavet til forsøplingen i innlandet.

9.1 Hovedresultater fra innlandet

I 2018 har vi sett en sterk økning i antall aksjoner og antall frivillige. Fylkesoversikten (se side 23) viser en kraftig vekst i engasjementet og deltakelsen i innlandet.

Frivillige har registrert 954 aksjoner i innlandet i 2018. Dette utgjør 17 prosent av det totale antallet aksjoner. Antall frivillige i innlandet utgjør 26 prosent av det totale antallet. Det er 38 deltakere i gjennomsnitt på innlandsaksjonene mot et landsgjennomsnitt på 25 deltakere totalt sett. Dette kan tyde på at det har vært gjennomført en større andel organiserte aksjoner i innlandet.

Antall ryddeaksjoner	954
Antall frivillige	36 469
Antall kilo	518 759

Tabell 15: Antall aksjoner, frivillige og kilo for innlandet i 2018

Til sammen har frivillige samlet inn 518 759 kg i innlandet. Dette utgjør 19 prosent av totalen for hele landet. Antall kilo i innlandet gir 14 kg per deltaker, som er noe lavere enn landsgjennomsnittet på 20 kg per deltaker.

9.2 Topp 10 funn

I 2018 ble det plukket 90 706 enheter i innlandet. Topp 10-listen representerer 85 prosent av disse funnene.

Topp 10-listen for innlandet i 2018 viser flere gjengangere, men også noen nykommere.

Vi ser at uidentifiserbar plast topper listen etterfulgt av sigarett-sneiper som tar andreplassen mens isopor ender på en tredje-

plass. Plastpellets og landbruksplast finner vi nederst på listen og erstatter bomullspinner og engangsdekketøy fra 2017-tallene.

Uidentifiserbar plast utgjør 30 prosent av registreringene, og dette tilsvarer landsgjennomsnittet.

Innlandet har stort sett de samme forsøplingsproblemene som kystområdene, men mengden og konsentrasjonen av avfall kan se ut til å være noe mindre i innlandet. Dette kan blant annet skyldes at kystområdene tar imot avfall både fra land og fra havet.

Topp 10	Antall	Prosentvisfordeling
1 Uidentifiserbar plast	23 107	30%
2 Sigarett-sneiper	16 813	22%
3 EPS (isopor)	7 693	10%
4 Korker	5 858	8%
5 Drikkeflasker og bokser	5 514	7%
6 Plastposer	5 295	7%
7 Matemballasje	4 503	6%
8 Plastpellets	2 752	4%
9 Landbruksplast	2 555	3%
10 Snuspakker	1 814	2%

Tabell 16: Topp 10 funn fra innlandet i 2018

9.3 Materialfordeling

Materialfordelingen i innlandet er som i resten av landet dominert av plast og EPS (isopor). Disse utgjør nesten 90 prosent av antall innsamlet avfall.

PLAST	79,9%
EPS (ISOPOR)	8,5%
METALL	4,5%
GLASS	1,7%
PAPIR	1,3%
TEKSTIL	0,9%
GUMMI	0,5%
TREVIRKE	0,3%
ELEKTRONIKK	0,3%
FARLIG AVFALL	0,1%
ANNET	2,0%

Tabell 17: Materialfordeling for innlandet i 2018

9.4 Kildefordeling

Kildefordelingen i innlandet avviker fra landsresultatene. Maritim virksomhet inngår ikke i denne kildefordelingen for innlandet. Fritidsfiske og friluftsliv kommer inn som egen kilde. Fritidsfiske og friluftsliv sammenlignet med maritim virksomhet på landsbasis utgjør omtrent halvparten av landstallet. Sanitæravfall er også noe lavere sammenlignet med tallene fra hele landet.

Tallene synes naturlige da innlandsforsøpling stort sett har lokale kilder. Kampanjer rettet mot enkeltpersoner kan forventes å ha høyere effekt på aktører i innlandet.

PERSONLIG FORBRUK	64%
FRITIDSFISKE OG FRILUFTSLIV	16%
BYGG, NÆRING OG INDUSTRI	17%
SANITÆRAVFALL	3%
ANNET	0%

Tabell 18: Kildefordeling for innlandet i 2018

9.5 Testkartlegging i Kristiansand

Høsten 2018 utførte Hold Norge Rent et forprosjekt på kartlegging av urban forsøpling i Norge. I samarbeid med Kristiansand kommune og det lokale avfallsselskapet, Avfall Sør, ble Håll Sverige Rents metode for kartlegging i gater og parker testet. Kartleggingen hadde hovedfokus på metode, ikke funn. Prosjektet danner grunnlaget for videre arbeid med metodeutvikling for kartlegging av urban forsøpling tilpasset norske forhold. Prosjektet ble utført med støtte fra Plastreturs miljøprosjekt.

10. Rydding under vann

Et annet område som Hold Norge Rent ønsker å rette mer oppmerksomhet mot er undervannsaksjoner. Nyere forskning viser at hele 94 prosent av alt avfall på avveie til slutt havner på havbunnen.⁹

Forsøplingen på havbunnen er resultatet av flere tiår med forsøpling, og oppgaven med å rydde havbunnen er krevende og forutsetter spesialkompetanse og spesialutstyr. Ryddeaksjoner på havbunnen utføres av frivillige, men klassifiseres/anses som profesjonell rydding, noe som gjør at kravene til sikkerhet er strenge.

I 2017 presenterte for første gang Hold Norge Rent undervannsfunn, for å få mer og bedre kunnskap om forsøpling under vann. I årets rapport ønsker vi å utvide antall funn ved å presentere antall aksjoner som har blitt gjennomført i forbindelse med dykking. Det har vært en økt aktivitet knyttet til opprydding under vann, og det er viktig å stimulere disse aksjonene som effektivt fjerner store mengder avfall.

Det er flere aktører som bidrar i oppryddingen av søppel under vann, men Hold Norge Rent ønsker spesielt å anerkjenne Sparebankstiftelsen DNBs støtte til forbundets arbeid.

10.1 Hovedresultater fra undervannsaksjoner

Undervannsaksjonene er få, men effektive. Antall kilo per frivillig er hele 56 mot gjennomsnittet i landet på 20. Dette er ikke overraskende siden undervannsaksjonene er godt planlagt og bemannet med nær profesjonelle dykkere. Dessuten teller det at sunket avfall som metall og glass har høyere egenvekt. Aksjonene er også gjerne konsentrert om havneområder eller badesteder, hvor man kan forvente å finne mye avfall på bunnen.

Antall ryddeaksjoner	146
Antall frivillige	2 231
Antall kilo	1243

Tabell 19: Antall aksjoner, frivillige og kilo fra undervannsaksjoner i 2019

9. Eunomia (2016), *Plastics in the Marine Environment*, Bristol. Tilgjengelig fra: http://holdnorgeent.klappmedia.no/wp-content/uploads/2016/09/Plastics-in-the-Marine-Environment_Eunomia_Report.pdf (Hentet: 27. desember 2018)

10.2 Topp 10 funn under vann

I 2018 ble det hentet opp 28 085 enheter fra havbunnen langs norskekysten. Topp 10-listen representerer 58 prosent av disse funnene.

Tabellen viser at drikkeflasker og bokser og glassflasker står for omtrent halvparten av funnene. Dette reflekterer at mange bruker sjøen som søppelkasse når de besøker havneområdene i

forbindelse med ferie, festligheter eller søndagsutflukter. Andelen plastprodukter har økt fra 2017. Plastposer går fra niende til en andreplass sammenlignet med tallene fra 2017.

EPS (isopor) og treverk flyter opp og er ikke overraskende fraværende i statistikken.

Topp 10 ¹⁰	Antall	Prosentvisfordeling
1 Drikkeflasker og bokser	10 236	43%
2 Plastposer	2 663	11%
3 Uidentifiserbar plast	2 537	11%
4 Glassflasker	2 398	10%
5 Fiskekroker	2 102	9%
6 Store tau	1 042	4%
7 Dekk	1 024	4%
8 Matemballasje	678	3%
9 Korker	596	3%
10 Pakkebånd	472	2%

Tabell 20: Topp 10 funn fra undervannsakksjoner i 2018

10.3 Materialfordeling under vann

Materialfordelingen viser at plast også er dominerende under vann, men mindre dominerende enn ellers. Metall forekommer vesentlig oftere, og det forklares med at gjenstanden forblir på bunnen der den blir kastet ut. Isopor er ikke overraskende nesten fraværende, mens gummi forekommer relativt hyppig i dykkeraksjonene. Det har blant annet blitt funnet mange bildekk.

PLAST	56%
METALL	26%
GLASS	9%
GUMMI	4%
EPS (ISOPOR)	1%
TEKSTIL	1%
PAPIR	1%
ELEKTRONIKK	1%
TREVIRKE	0,3%
FARLIG AVFALL	0,1%
ANNET	0,4%

Tabell 21: Materialfordeling fra undervannsakksjoner i 2018

10.4 Kildefordeling under vann

Kildefordelingen under vann er mye høyere på personlig forbruk sammenlignet med hele landet. Mye av funnene er relatert til menneskelig aktivitet på populære og sentrale steder. Maritim virksomhet er også en stor kilde til forsøpling under vann, noe som er naturlig da flere av aksjonene har vært gjennomført i mange havneområder.

PERSONLIG FORBRUK	70%
MARITIM VIRKSOMHET, INKL. FISKERI	24%
BYGG, NÆRING OG INDUSTRI	4%
SANITÆRAVFALL	2%
ANNET	0,4%

Tabell 22: Kildefordeling fra undervannsakksjoner i 2018

10. I ryddeportalen er undervannsakksjoner karakterisert som «dykking». Her er det registrert 137 teiner. Men totalt ble det registrert 930 teiner i portalen, de aller fleste på stedsangivelsen «strand». I tillegg registrerer Norges dykkerforbund teiner i en egen app, utenom portalen. Disse tallene er ikke rapportert her.

11. Forsøplede områder i Norge

Forsøplede områder er en registreringsfunksjon i Ryddeportalen som gjør det mulig for frivillige å melde inn forsøplede områder som trenger rydding.

Hold Norge Rent lanserte funksjonen i 2016 for å innhente mer kunnskap om forsøplingssituasjonen i Norge. Målet var å få mer informasjon om ryddebehovet langs kysten, samt å gi oss mulighet til å varsle kommunene som er forurensningsmyndighet. Funksjonen gir også frivillige tips om hvor det er hensiktsmessig å legge ryddeaksjoner.

I 2018 ble det registrert 610 forsøplede områder fordelt på 18 fylker gjennom Ryddeportalen. I 2017 var antallet 481. Dette er en gledelig utvikling hvor vi ser at alle fylkene er representert. I 2017 var Oppland det eneste fylket som ikke hadde registrert forsøplede områder. I 2018 har det blitt registrert 12 forsøplede områder i Oppland. Det er også registrert 6 forsøplede områder på Svalbard som i denne metodikken fungerer som et eget fylke.

Det er noen fylker som har registrert mange forsøplede områder, som for eksempel Hordaland med 95 registrerte områder. Dette er likevel en sterk nedgang fra 2017 der Hordaland registrerte hele 143 forsøplede områder.

Øvrige fylker som har registrert mange forsøplede områder, som Trøndelag og Sogn og Fjordane, vil ikke nødvendigvis være mer forsøplet enn de andre fylkene. Det er nok snarere en indikator på at det er mange mennesker i disse områdene som er engasjerte og aktive brukere av Ryddeportalen.

Hold Norge Rent er svært glade for at flere har tatt i bruk funksjonen og håper på flere registreringer i årene som kommer. Det er et stort behov for å få mer kunnskap om omfanget og utbredelsen av forsøpling både langs kysten og i innlandet. En forutsetning for mer effektiv rydding er mer detaljert kunnskap om hvor avfallet er, hva avfallet består av og hva som kreves for å rydde avfallet. Kartleggingen av forsøplede områder er et viktig ledd i dette arbeidet.

Oppgang og nedgang i antall registrerte områder kan ikke benyttes for å trekke konklusjoner om oppgang eller nedgang i mengden avfall på avveie eller tilførselen av ny forsøpling fra 2017 til 2018. Per i dag har Norge for lite kunnskap om egen forsøplingssituasjon til å kunne gjøre vurderinger av denne typen.

11.1 Fylkesvis fordeling forsøplede områder

Fylkesvis fordeling	Antall registreringer
Akershus	14
Aust-Agder	19
Buskerud	25
Finnmark	32
Hedmark	9
Hordaland	95
Møre og Romsdal	49
Nordland	38
Oppland	12
Oslo	11
Rogaland	45
Sogn og Fjordane	53
Trøndelag	56
Telemark	7
Troms	24
Vest-Agder	47
Vestfold	19
Østfold	9
Svalbard	6
Ukjent	40

Tabell 23: Antall registrerte forsøplede områder fordelt på fylker i 2018

Tabellen viser at de fleste fylkene har en markant økning i registrerte forsøplede områder. Fylkene som har hatt en nedgang er fylker der det over flere år har vært stor ryddeaktivitet.

Fylkesvis	2017	2018
Akershus	9	14
Aust-Agder	6	19
Buskerud	5	25
Finnmark	10	32
Hedmark	1	9
Hordaland	143	95
Møre og Romsdal	30	49
Nordland	41	38
Oppland	0	12
Oslo	5	11
Rogaland	76	45
Sogn og Fjordane	31	53
Telemark	8	56
Troms	25	7
Trøndelag	44	24
Vest-Agder	21	47
Vestfold	8	19
Østfold	5	9
Svalbard	1	6
Ukjent	12	40

Tabell 24: Antall registrerte forsøplede områder fordelt på fylker i 2017 og 2018

12. Strandrydding i Norden

Det nordiske samarbeidet er organisert i prosjektet Nordic Coastal Clean Up som ledes av Hold Norge Rent. Hovedfokuset for prosjektet er mobilisering til frivillig opprydding av marint avfall over hele Norden og bevisstgjøring av

innbyggerne i Norden med hensyn til forsøpling som problem. Det er også gjennomført et kartleggingsprosjekt av nordiske referansestrender.

12.1 Prosjektet for kartlegging av de nordiske referansestrendene

Det nordiske prosjektet har også som mål å kartlegge forsøplingssituasjonen i Norden. I den forbindelse er det utviklet en felles nordisk kartleggingsprotokoll.

Alle landene har kartlagt tre kystområder eller strender, såkalte referansestrender.

I protokollen skilles det mellom hvor kystlinjen ligger: nord-, sør-, øst-, eller på vestkysten. Områdene er delt inn i felt på 100 ganger 10 meter og avfallet fordeles mellom 20 ulike avfalls-kategorier. Tallene er basert på antall enheter funnet, ikke vekt. I protokollen finnes det også et felt som gjør det mulig å anslå andelen av avfallet som har opphav fra utenlandske kilder.

Denne kartleggingen er en testkartlegging for marint avfall i Norden og må videreutvikles og kvalitetssikres på bakgrunn av erfaringene som gjøres.

Prosjektet er også en arena for nettverksbygging og kompetanseoverføring i Norden. Det ble i 2018 støttet av Nordisk ministerråd gjennom HAV-programmet.

12.2 Status og aktiviteter i Norden

Norge, Sverige og Finland har lange tradisjoner for organisert frivillig opprydding sammenlignet med resten av Norden. Island og Danmark deltok for første gang i 2017 og Åland deltok for første gang i 2018 mens Færøylene og Grønland har hatt noe organisert frivillig opprydding også tidligere.

I 2018 ble det gjennomført en rekke aktiviteter på nasjonalt nivå med hensyn til både opprydding og forebygging av marin forsøpling i Norden. Spennet i ressurser, erfaring og utfordringer er stort, og ulik erfaring og ulike metoder gjør at de nasjonale tallene ikke uten videre kan sammenlignes.

For mer detaljert informasjon om kampanjen henvises det til prosjektrapporten for 2018.

12.3 Topp 10 funn

I 2018 er det registrert 14 773 enheter/100 meter i forbindelse med samarbeidsprosjektet Nordic Coastal Clean Up. Tallene er basert på et utvalg på 15 strender i 5 land og viser tall for hver strand per 100 ganger 10 meter.

Kartleggingen viser at det er tau som topper tabellen og utgjør halvparten av funnene. Sammenligner vi funnene med 2017 har tau byttet plass med uidentifiserte plastbiter, og plastkorker og -lokk har sendt isopor ut av topp 5.

Vi ser også at kategorien utenlandsk avfall er representert med 221 funn og utgjør 1 prosent. I 2017 viste ingen av kartleggingene utenlandske funn.

Foruten de nevnte endringene er tallene sammenfallende

med 2017. Det er likevel viktig å merke seg at Strandrydde-rapporten for 2017 inneholdt en topp 5-liste og ikke en topp 10-liste som vi opererer med i 2018.

Det er ikke mulig å gjøre en nøyaktig sammenligning av topp 10-listen for Norden og topp 10-listen for Norge (fra portalen) fordi de bygger på vidt forskjellige datagrunnlag. Men ser vi på hvilke produkter som havner på de to topp 10-listene finner vi flere gjengangere.

Samlet sett ser vi at topp 10-funn i Norden i stor grad er sammenfallende med både topp 5 for 2017 og 2018s toppliste for hele landet. Hovedendringen er at i 2018 utgjør tau en mye større prosentandel enn uidentifiserbar plast. Det kan være flere faktorer som har spilt inn, men utvalget er for lite til at det kan gis klare forklaringer på de små endringene som har funnet sted.

Topp 10 nordisk prosjekt	Antall	Prosentvisfordeling
1 Tau	7 425	50%
2 Uidentifiserbar plast	2 589	18%
3 Matemballasje	1 401	9%
4 Plastkorker og lokk	618	4%
5 Fiskegarn	612	4%
6 EPS (isopor)	402	3%
7 Sigarettneiper og snuspakker	366	2%
8 Utenlandsk avfall¹¹	221	1%
9 Plastposer	185	1%
10 Gummi	178	1%

Tabell 25: Topp 10 funn under Nordic Coastal Clean Up i 2018

12.4 Marin forsøpling i Norden

Kildeanalysen for tall fra det nordiske prosjektet viser at maritim virksomhet er klart størst, fulgt av personlig forbruk. Tallene fra Ryddeportalen viser at personlig forbruk der er klart størst med 46 %. Forklaringen kan ligge i at de fleste strendene i det nordiske prosjektet ligger avsides til og dermed er mest eksponert for avfall fra maritim næring. Ryddeportalen kan antas å ha strender som ligger nær områder hvor det er mye folk. Innlandslokaliteter er også med her.

Sanitæravfall i Norden utgjør en liten prosentandel, og den avviker fra tallene fra Ryddeportalen. I Norge har sanitæravfall ligget stabilt på 5 prosent både i 2017 og 2018. Hold Norge Rent anbefaler at norske myndigheter ser nærmere på hvorfor Norge har mer sanitæravfall på avveie enn våre naboland.

Andelen av kategorien annet er redusert fra 4 til 2 prosent. Dette samsvarer også med tallene for Norge som viser en nedgang fra 1 til 0 prosent sammenlignet med 2017.

PERSONLIG FORBRUK	35%
MARITIM VIRKSOMHET, INKL. FISKERI	42%
BYGG, NÆRING OG INDUSTRI	21%
SANITÆRAV FALL	0,3%
ANNET	2%

Tabell 26: Kildefordeling i Norden i 2018

11. «Utenlandsk avfall» eller «litter sourced overseas» er avfall som har kilde utenfor Norden.

13. Internasjonalt arbeid

Marin forsøpling er et globalt miljøproblem, og oppmerksomheten rundt problemet er heldigvis økende verden over. Dette gjelder også det frivillige engasjementet.

Organisert frivillig opprydding har lange tradisjoner i mange land, og i enkelte land som Storbritannia, Australia og USA har frivillige mobilisert til ryddeaksjoner i nærmere 40 år.

Parallelt med det økende engasjementet globalt har også folkeforskningen blitt en sentral del av det frivillige arbeidet mot forsøpling, og et mangfold av kartleggingsprotokoller og digitale verktøy benyttes både på nasjonalt og internasjonalt nivå.

13.1 Kampanjer

I tillegg til lokale og nasjonale kampanjer mobiliseres det også internasjonalt gjennom globale kampanjer:

Let's Clean Up Europe

Let's Clean Up Europe (LCUE) er en europeisk kampanje som driftes av EU, og Hold Norge Rent er Norges koordinator.

Kampanjen fokuserer både på landbasert og marin forsøpling. I 2018 deltok 14 europeiske land, og det ble gjennomført 14 347 ryddeaksjoner i deltakerlandene.

LCUE har dessverre ikke produsert rapporter fra 2017 og 2018, men i 2016 samlet frivillige i Europa inn over 6 000 tonn avfall gjennom denne mobiliseringskampanjen.¹²

International Coastal Cleanup Day

International Coastal Cleanup Day (ICC) mobiliserer frivillige til opprydding langs kysten verden over i forbindelse med den internasjonale strandryddedagen som fant sted for 33. gang i 2018.

ICC koordineres av Ocean Conservancy og gjennomføres i regi av nasjonale aktører. Hold Norge Rent er Norges koordinator, og i Norge er den internasjonale strandryddedagen en del av kampanjen Hold høsten ren.

I 2017 var 104 land med på ICC, og nærmere 800 000 frivillige deltok på verdensbasis. Disse samlet inn over 9 000 tonn avfall.¹³ 2018-resultatene foreligger ikke i skrivende stund.

World Cleanup Day

World Cleanup Day (WCD) arrangeres av Let's Do It World og fokuserer både på landbasert og marin forsøpling.

I 2018 deltok 158 land i WCD, og i Norge ble kampanjen koordinert av Junior Chamber International (JCI). Kampanjen mobiliserte 17 millioner frivillige på verdensbasis.¹⁴

Great Nurdle Hunt

The Great Nurdle Hunt er en folkeforskningskampanje som finner sted årlig i regi av den skotske organisasjonen Fidra.

Kampanjen oppfordrer frivillige til å registrere funn av plastpellets (nurdles), som er råmateriale for produksjon av plast. I februar 2019 mobiliserte Fidra for første gang til en global kampanje. 1 200 frivillige fra 32 land gjennomført 352 aksjoner, og de frivillige fant plastpellets på 84 % av strendene.¹⁵

13.2 Kartleggingsprotokoller og digitale verktøy

På verdensbasis har både frivillige og profesjonelle aktører utviklet en lang rekke systemer og verktøy for å registrere og kartlegge forsøpling.

Internasjonalt er Ocean Conservancys kartleggingsprotokoll grunnlaget for protokoller i svært mange land. Dette er også utgangspunktet for Hold Norge Rents protokoller.

Her følger en oversikt over et utvalg protokoller og verktøy som benyttes i forbindelse med folkeforskning internasjonalt:

- Ocean Conservancy: kart og app
- World Cleanup Day: app
- Great Nurdle Hunt: kart
- Marine Debris Tracker: app
- Open Litter Map: kart
- Litterati: app
- Marine Litter Watch: app
- Coast Watch: digitalt skjema
- MARNOBA: app

12. http://www.ewwr.eu/docs/ewwr/Report_Lets_Clean_Up_Europe_2016.pdf (Hentet 08.mai 2019).

13. <https://oceanconservancy.org/wp-content/uploads/2018/07/Building-A-Clean-Swell.pdf> (Hentet 08.mai 2019).

14. <https://www.letsdoitworld.org/2018/10/press-release-world-cleanup-day-totals-17-million-participants/> (Hentet 08.mai 2019).

15. <https://www.letsdoitworld.org/2018/10/press-release-world-cleanup-day-totals-17-million-participants/> (Hentet 08.mai 2019).

13.3 Topp 10 funn internasjonalt

Ocean Conservancy inviterer frivillige til å benytte Clean Swell for å registrere funn, og på bakgrunn av data fra strandrydding over hele verden identifiseres topp 10 funn på verdensbasis.

Ifølge rapporten Building a Clean Swell var følgende funn på topp 10 i 2017:

1. Sigarettneiper
2. Matemballasje
3. Plastflasker
4. Korker
5. Handleposer i plast
6. Plastposer øvrig
7. Sugerør og rørepinner
8. Take-away bokser i plast
9. Plastlokk
10. Take-away emballasje i EPS (isopor)

Tabell 27: Topp 10 funn på verdensbasis i 2018

Hold Norge Rent rapporterer alle tall fra ryddeaksjoner som er registrert i Ryddeportalen i september inn til Ocean Conservancy, og disse tallene er inkludert i statistikken over.

13.4 Topp 5 funn i Europa

Ifølge data registrert av frivillige i Marine Litter Watch er følgende funn hyppigst i Europa:¹⁶

1. Sigarettneiper
2. Uidentifiserbare plastbiter
3. Korker/lokk i plast
4. EPS-biter (isopor)
5. Biter av glass og keramikk

Tabell 28: Topp 10 funn for Europa i 2018

13.5 Profesjonell kartlegging

En lang rekke land kartlegger egen forsøpling for å få et best mulig kunnskapsgrunnlag for arbeidet mot både landbasert og marin forsøpling.

Flere land har utviklet kartleggingsmetodikk og egne digitale verktøy for profesjonell kartlegging.

OSPAR

Norge deltar i OSPAR-kartleggingen der 70 strender i Nordøst-Atlanterhavet kartlegges i henhold til en felles protokoll med 121 kategorier.

Strendene har vært kartlagt siden 2009, og i henhold til data fra disse kartleggingene er det uidentifiserbare plastbiter, fiskerirelatert avfall og emballasje som utgjør den største andelen av det marine avfallet.

Emballasjen består i hovedsak av korker og lokk, matvareemballasje, snacksemballasje og plastposer. Det fiskerirelaterte avfallet består i hovedsak av fiskegarn og biter av fiskegarn. Flasker og bokser er også et stort problem i alle områder med unntak av den nordligste delen av Nordsjøen, men her er til gjengjeld sanitæravfall et mye større problem enn ellers i OSPAR-regionen.¹⁷

MSFD Litter Category Master List

MSFD Litter Category Master List er utviklet av EUs Technical Group on Marine Litter som grunnlag for en felles europeisk kartleggingsprotokoll. Protokollen har 217 kategorier.

RIMMEL

RIMMEL (Rliverine and Marine floating macro litter Monitoring and Modelling of Environmental Loading) fokuserer på vassdrag som kilder til forsøpling i Europas havområder. Norge er ikke med i dette programmet.¹⁸

Topp 10 funn i europeiske ferskvann ifølge en studie i regi av Earth Watch Institute og Plastic Oceans:¹⁹

1. Drikkeflasker i plast	14 %
2. Matvareemballasje	12 %
3. Sigarettneiper	9 %
4. Take-away emballasje	6 %
5. Bomullspinner	5 %
6. Engangskopper	4 %
7. Sanitæravfall	3 %
8. Sigarettpakker	2 %
9. Sugerør, rørepinner og engangsbestikk	1 %
10. Plastposer	1 %

Tabell 29: Topp 10 funn fra europeisk ferskvann i 2018

16. <https://www.eea.europa.eu/themes/water/europes-seas-and-coasts/assessments/marine-litterwatch/data-and-results/marine-litterwatch-data-viewer> (Hentet 08.mai 2019).

17. <https://oap.ospar.org/en/ospar-assessments/intermediate-assessment-2017/pressures-human-activities/marine-litter/beach-litter/> (Hentet 08.mai 2019)

18. https://mcc.jrc.ec.europa.eu/main/dev.py?N=simple&O=380&titre_chap= &titre_page=RIMMEL (Hentet 08.mai 2019).

19. <https://earthwatch.org.uk/images/plastic/PlasticRiversReport.pdf> (Hentet 08.mai 2019).

Hold Norge Rent takker våre samarbeidspartnere for støtte gjennom flere år og for bidrag til årets strandryddesong.

grøntpunkt.no

